IDEEA DE CENZURĂ LA JEAN-JACQUES ROUSSEAU

Sorin Purec, lector universitar

Universitatea "Constantin Brâncuşi" Tg-Jiu

ABSTRACT. The idea of censure from Rousseau is released along with the dictatorship, but although the French thinker separates it from the dictatorship, placing it in a democratic regime, non-totalitarian, so it becomes dangerous by ambiguity. In the view of Rousseau, censorship is necessary in the society, for the preservation of good habbits without which the written law has no longer power.

Jean-Jacques Rousseau este considerat, pe bună dreptate, părintele tuturor opiniilor politice moderne, ceea ce a şi generat revendicarea lui de către toate curentele politice.

Opera lui de căpătâi, *Contractul social*, este atât cel mai bun exemplu de guvernare declarat democratică, dar conţine şi sâmburii autoritarismului etatic.

Ideea de voinţă generală, în numele căreia suveranul are libertatea de a decide, deschide calea spre dictatură, justificând-o. Ideea este într-atât de prolifică, încât interpretată de liberali este pârghia prin care dictatorul poate fi înfrânat în ambiţiile sale personale. De asemenea, ideea de contract social care poate fi reziliat de cetăţenii care consideră că reprezentanţii învestiţi şi-au depăşit mandatul este profund democratică şi liberală. Tot în spirit liberal, revoluţia este repudiată fiind considerată un eveniment care

THE IDEA OF CENSURE FROM JEAN-JACQUES ROUSSEAU

Sorin Purec, Assistant Professor

"Constantin Brâncuşi" University Tg-Jiu

ABSTRACT. The idea of censure from Rousseau is released along with the dictatorship, but although the French thinker separates it from the dictatorship, placing it in a democratic regime, non-totalitarian, so it becomes dangerous by ambiguity. In the view of Rousseau, censorship is necessary in the society, for the preservation of good habits without which the written law has no longer power.

Jean-Jacques Rousseau is in good reason considered the father of all modern political views, which has caused his claiming by all political trends.

His basic work, *Social Contarct,* is both the best example of democratic declared government, but it also contains the starting points of the etatic authoritarism.

The idea of general will, in the name of which the sovereign has the freedom to decide, opens the way to dictatorship and justifies it. The idea is so prolific that when interpreted by liberals is the way for preventing the dictator in its personal ambitions. Also, the idea of social contract that may be terminated by the citizens considering that invested representatives have finished their mandate is profoundly democratic and liberal. In liberal spirit as well, revolution is excluded as it is considered an event disturbing the society and

tulbură societatea, riscând să o destrame. Demersul autorului, în toate scrierile politice, este de a teoretiza un guvernământ care să preîntâmpine şi să facă inutilă orice revoluţie care nu poate fi acceptată nici ca soluţie extremă. Totuşi, situaţia extremă a existenţei dictaturii este posibilă, dar dictatura este ultima soluţie pentru a preveni revoluţia.

Ordinea socială este impusă prin reglementări flexibile. Rolul legii este de a se plia după evenimente şi de a norma situaţii concrete, oricare ar fi ele. „Inflexibilitatea legilor, care le împiedică să se mlădieze după evenimente, poate, în anumite cazuri, să le facă vătămătoare şi, în timp de criză, să pricinuiască pieirea statului. Ordinea şi încetineala formelor cer un anumit răgaz de timp, pe care uneori împrejurările nu-l îngăduie."[1] Există însă posibilitatea ca legiuitorul să nu fi prevăzut o situaţie concretă la care legea este inflexibilă din motivul nevinovat că nu poţi prevedea totul. Cum, la Rousseau, flexibilitatea legii este doar teoretică pentru că are în spate o voinţă generală considerată întotdeauna bună, evenimentele neprevăzute îşi vor găsi o reacţie nepotrivită sau nici o reacţie, deoarece legea întăreşte atât de mult instituţiile statului, concretizări ale voinţei generale, încât ele nu-şi pot suspenda efectul de la sine. Situaţia aceasta este fără ieşire: pe de o parte legea şi instituţiile nu pot da o soluţie la evenimentul neprevăzut, iar pe de altă parte încălcarea legii, înseamnă acţiune împotriva voinţei generale. Socialiştii au dat o soluţie pentru această situaţie, pretins rousseauistă, revoluţia, ceea ce înseamnă reconsiderarea întregului regim politic şi recrearea lui pornind de la alt fundament. Gânditorul francez vine cu o soluţie diferită: "niciodată nu trebuie să pui stavilă puterii sacre a legilor, decât dacă este vorba de salvarea patriei", iar "stăvilirea" legilor inflexibile nu se face prin revoluţie, ci, fie prin schimbarea administrativă a guvernământului, fie prin dictatură. "Dacă primejdia este de aşa natură încât aparatul legilor împiedică luarea măsurilor de apărare, atunci este numit un şef suprem, care reduce la tăcere toate legile şi suspendă pentru un

risking dividing it. The author's approach in all his political writings, is to put into theory a government that would foresee and make useless any revolution that cannot be accepted as an extreme solution either. Still the extreme situation of dictatorship is possible, and dictatorship is the last solution for preventing revolution.

Social order is required by flexible regulations. The role of law is to adapt itself according to events and regulate actual situations, no matter what they are. "The inflexibility of laws, that prevent them from adapting to events, may, in some cases, make them harmful, and during crisis, cause the state loss. The order and slowness of forms require for a certain period of time, that sometimes circumstances does not allow."[9] There is also the possibility that the lawmaker had not foreseen an actual situation to which the law is inflexible from the not guilty reason that one cannot foresee everything. Because, for Rousseau, the flexibility of the law is just theoretical because it is based on a general will always considered to be good, unpredicted events will have an inadequate reaction or no reaction at all, because the law strengthens the institutions of the state, which are factual things of the general will so much, that they cannot suspend their effect by themselves. This situation has no exit: the law and institutions on one hand cannot give a solution to the unpredicted event, and on the other hand, breaching the law means action against general will. The socialists have given a solution for this situation, apparently Rousseau's, the revolution, which means reconsidering the entire political system and recreating it starting from another fundament. The French thinker comes with a different solution: "we must never stop the sacred power of the laws, unless in the case of saving the country", and "preventing inflexible laws cannot be made through revolution, but by administratively changing the government, or by dictatorship."If the danger is so big that the laws apparatus prevents the measures of defence, then a supreme chief is appointed, who cancels all the laws and momentarily

moment autoritatea suverană."[2] Cum se împacă existenţa dictaturii care anulează acţiunea legii cu voinţa generală instituită prin contract social? Voinţa generală are ca scop ca statul să nu piară. Aceasta este cea dintâi intenţie a poporului şi de aceea, dacă numai dictatura mai poate salva statul, ea este de preferat. Revoluţia nu va salva niciodată statul, ea îl dizolvă, dându-i posibilitatea renaşterii, dar aceasta nu este certă. Cum se instituie dictatura într-un stat în care voinţa generală manifestată în lege nu a presupus-o? Rousseau dă soluţia: "în asemenea cazuri, rare şi vădite, se iau măsuri pentru siguranţa publică printr-un act particular care lasă grija aceasta în sarcina celui mai vrednic."[3] Adică, printr-un act particular, care nu este lege, deci nu va contraveni voinţei generale, Adunarea Legislativă, hotărăşte să numească un dictator, îndeplinind astfel un act de guvernământ sau act administrativ. Dictatorul suspendă autoritatea legiuitoare, voce a voinţei generale, o face să tacă, o sileşte să tacă. El domină voinţa generală, fără a o putea reprezenta; de aceea dictatorul nu poate face legi, acestea fiind apanajul voinţei generale. Suspendând legiferarea, el acţionează în nume personal, voinţa generală neavând altă posibilitate decât să asculte hotărârile dictatorului.

Dictatura devine, dacă nu legală, cel puţin legitimată de primejdia iminentă împotriva statului şi are, în opinia lui Rousseau, limitări temporale[4]. Termenul trebuie precizat de legiuitor şi trebuie să acopere numai perioada de criză, exemplul istoric latin arătând că termenul de 7 luni pe care îl practicau era suficient de lung, încât cei mai mulţi dictatori au abdicat înainte de împlinirea lui. De asemenea, un termen scurt este de preferat pentru că nu îi dă timp dictatorului să se ocupe de alte planuri decât de cele pentru care a fost mandatat.

Ceea ce rămâne incert şi nediscutat de Rousseau este modalitatea de a elimina un dictator care nu respectă termenul stabilit de Legiuitor. Probabil soluţia extremă la dictatură ca soluţie extremă este numai revoluţia, dar

suspends the sovereign authority."[10] How does the existence of dictatorship that cancels the action of the law get along with the general will established through a social contract? The general will has the purpose of preventing the state to be lost. This is the first intention of the people and that is why only if dictatorship may save the state, it must be chosen. Revolution can never save the state, it dissolves it and gives it the opportunity to be born again, but this is not sure. How is dictatorship established in a state where the general will has not assumed it? Rousseau gives the solution: "in such cases, which are rare and obvious, measures are taken for the public safety though a particular act that leaves its concern into the hands of the worthiest one."[11] Meaning, through a particular act, which is not law, unless breaching the general will, the Legislative Meeting decides to appoint a dictator, accomplishing thus an act of government or an administrative act. The dictator suspends the law authority, the voice of the general will, makes it shut up forces it to shut up. It dominates the general will, without being able to represent it; that is why the dictator cannot make laws, this being the attribute of the general will. Suspending the promulgation, he acts on his own, and the general will has no other possibility unless to obey the dictator's decisions. Dictatorship becomes if not legal, at least legitimate by the immanent danger against the state and has, in Rousseau's view, temporal limitations[1].The term has to be stipulated by the lawmaker and has to cover only the period of crisis, the Latin historical example indicating that the 7-month term that they practised was long enough, so that most dictators abdicated before it ends. Also, a short term is preferred because it does not give the dictator time to handle other plans besides the ones he had been mandated for.

What is not sure and not discussed by Rousseau is the way to eliminate a dictator that does not comply with the term established by the Lawmaker. Probably the extreme solution to dictatorship is only the Revolution,

[1] Rousseau's examples are based in Ancient experience. Therefore, "the first way

Rousseau se fereşte să pronunţe cuvântul pe care îl detesta.

El consideră că în starea socială născută prin contract social, chiar dacă este suspendată voinţa generală, nu există primejdia abuzului, ci aceea a banalizării folosirii acestei magistraturi. Rutinizarea dictaturii o permanentizează, viciind spiritul poporului şi alterând voinţa generală.

Epoca noastă este trecută prin experienţe istorice în care învestirea unui dictator a însemnat şi permanentizarea dictaturii, în care ideea de limită temporală a dictaturii este o glumă. Dacă Rousseau ar fi trăit experienţa postrevoluţionară din Franţa, şi-ar fi schimbat cu certitudine opiniile despre necesitatea istorică a dictaturii. El are dreptate până la un punct: dictatura suspendă voinţa generală, legile şi este înlocuită cu voinţa dictatorului, în schimb se înşeală asupra faptului că permanentizarea ei nu este nici un pericol.

Semnul evident al unei dictaturi, în sensul ei modern, este existenţa cenzurii.

Cenzura, la Rousseau, trebuie înţeleasă pornind de la ideea de sancţiune reglementată de lege. Există, astfel, necesitatea de a apăra

but Rousseau avoids to pronounce the word he detests.

He thinks that in the social state appeared through a social contract, even if suspended by the general will, there is not the danger of abuse, but that of trivialization of using this magistracy. Dictatorship routinization makes it permanent, damaging the people's spirit and altering general will.

Our age has passed though historical experiences where a dictator investment has also meant making the dictatorship permanent, where the idea of temporal limit of dictatorship is a joke. If Rousseau had lived the post-revolutionary experience in France, he would have definitely changed his views on the historical need of dictatorship. he is right up to a point: dictatorship suspends general will, laws and it is replaced by the dictator's will, in return he is mistaken about the fact that making it permanent means no danger.

The obvious sign of a dictatorship, in its modern meaning, is the existence of censure.

Censure, at Rousseau, has to be understood starting from the idea of law regulated penalty. Therefore, there is the need to protect written law and unwritten law.

(changing the government by reducing functions) was used by the Roman Senate when appointing the consuls, through an established form, to take actions for saving the republic. The second method, ora, was used when one of the two consuls appointed a dictator. [*This appointment was made during the night in, as if they were ashamed to put one man above the laws.* (Rousseau's note.)]. The example of this practice was given by Alba in Rome. At the beginning of republic, dictatorship was often called, because the state was not established enough to be able to maintain only through the force of its constitution. Because back then customs made many precautions useless, there was no fear that a dictator would abuse its authority and try to keep it longer that it should have been. On the contrary, it seemed such a great power that it was considered a burden for the one being appointed that he hurried to escape it as soon as possible as if the duty to keep the place of laws was too hard and dangerous."

** Rousseau is among the first anthropologists that take into consideration public opinion, stipulating its significance in a free society and drawing its attention upon the means to transmit information that could form or reform it. That is why representatives of the Enlightenment will try to launch the correct information towards the public, an example being the Encyclopaedia.

***"Although the law does not regulate ethics, legislation is the one giving birth to them; when legislations is weak, ethics degenerate, but then the censors' judgement cannot do what the force of laws has not done already."

legea scrisă şi legea nescrisă. Legea scrisă este dată de Legiuitor şi reprezintă voinţa generală iar legea nescrisă este morala poporului, mai puternică decât legea scrisă, fiind şi izvor al acesteia. Voinţa poporului s-a manifestat continuu, chiar şi înainte de existenţa statului şi naţiunii, iar ea a luat forma moralei. De aceea morala trebuie păstrată la fel de atent ca şi legea. Rousseau atacă problema cenzurii, reclamând necesitatea instituirii unei magistraturi excepţionale, al cărei scop nu este aplicarea legii scrise, ci păstrarea legii nescrise, adică a moravurilor. "Declararea voinţei generale se face printr-o lege, declararea judecăţii publice se face prin cenzura. Opinia publică este un fel de lege, al cărei slujitor este cenzorul, care se mărgineşte s-o aplice la cazurile particulare, aşa cum face şi principele."[5] Mai mult, instituţia cenzurii publice se concretizează prin constituirea unui tribunal cenzorial.

Ce rol poate avea cenzura într-o societate liberă şi democratică? Nu cumva Rousseau se referă la instituirea cenzurii în situaţiile de criză, totodată cu dictatura?

Răspunsul lui Rousseau este: nu! Instituţia cenzurii nu aparţine vremurilor tulburi, ci este "declararea opiniei publice", tribunalul cenzorial fiind „crainicul opiniei publice", nu arbitrul ei!

În esenţă, din natura poporului se vor naşte opiniile sale despre bine, plăcut, dorit. Opiniile nu au ca izvor doar natura populară, ci şi evenimentele reprezentative pentru acel popor, iar acestea pot ţine de hazard şi pot fi un rău exemplu care va crea o rea opinie publică. Opinia publică**[6] se îndepărtează deseori de natura pură a omului. "Iubim întotdeauna ceea ce este frumos sau ceea ce ni se pare că este frumos; dar asupra acestei judecăţi oamenii se înşeală; aşadar, tocmai această judecată trebuie să fie reglementată."[7] Opinia publică formează moravurile. Orice popor este interesat să aibă moravuri bune, dar trebuie vegheat asupra opiniilor sale care stau la baza moravurilor. Legea, însăşi, se bazează pe moravurile unui popor prin impunerea scrisă a respectării unui comportament socotit cuviincios. Dar legea*** nu merge în

Written law is given by the Lawmaker and represents general will and unwritten law is the people's ethics, much stronger than written law, being its spring also. People's will has permanently developed, even before the existence of the state and nation and it has taken the form of ethics. That is why, ethics has to be preserved as careful as the law. Rousseau attacks the problem of censure, claiming the need to establish an exceptional magistracy, which does not have the purpose of enforcing written law, but preserving unwritten law, meaning ethics. "Declaring the general will is made through a law, declaring public judgement is made through censure. Public opinion is a kind of law, whose servant is the censor, who does not enforce it in particular cases like the principe does."[12] Moreover, the institution of public censure is established though a censorial court of law.

What role can censure have in a free and democratic society? Doesn't Rousseau refer to the establishment of censure in situations of crisis at the same time with dictatorship?

Rousseau's answer is: no! Censure establishment does not belong to bad periods, but it is the "establishment of the public opinion", the censorial court of law being "the spokesman of public opinion", and not its arbitrator!

In essence, people's nature give birth to opinions on good, pleasant, desirable. Opinions do not come from the popular nature, but from the representative events for that people, and they may depend on hazard and can be a bad example that will create a bad public opinion. Public opinion**[2]often gets further from the pure nature of man. "We always love what seems beautiful to us; but people are wrong on this judgement; therefore, this judgement has to be regulated."[13] Public opinion forms ethics. Any people is interested in having good ethics, but we have to watch upon its opinions that are the basis of ethics. The law itself is based on people's ethics by requiring the compliance with an adequate behaviour in writing. But the law*** does not work in depth, to establish the rules of simple behaviour, of taste, of manners etc. This is the

profunzime, până la a impune regulile comportării simple, ale gustului, manierelor etc. Aici este locul desfăşurării opiniei publice şi a moravurilor. Opinia publică este judecata pe care o formulează poporul asupra unui lucru, iar moravurile sunt modelele de comportament populare bazate pe opinia publică. Moravurile rele rezultă din opinii rele, adică erori colective de judecată. Tocmai pentru că sunt posibile aceste erori de judecată este necesară intervenţia Legiuitorului care, prin lege scrisă, fixează bunele moravuri; dar el reglementează numai pe cele generale, cele particulare rămânând locul libertăţii de comportament. Aici este locul intervenţiei cenzurii şi tribunalului cenzorial: rolul lor fiind de a elimina micile opinii eronate, erori colective de judecată ce stau la baza relelor moravuri. Cenzura este utilă într-o societate sănătoasă moral. "Urmează de aici că cenzura poate să fie de folos pentru păstrarea moravurilor, dar niciodată pentru restabilirea lor. Instituiţi cenzori câta vreme legile au putere; de îndată ce şi-au pierdut-o, nu mai e nici o speranţă; nimic legitim nu mai are putere atunci când legile nu o mai au."[8] Rostul cenzurii este de a menţine moravurile împiedicând coruperea opiniilor, păstrându-le puritatea prin aplicaţii înţelepte, şi câteodată chiar statornicindu-le când sunt încă nehotărâte. Altfel spus, cenzura este întruparea opiniei publice corecte, a bunelor moravuri şi, aplică înţelept judecata sa la cazuri precise.

Înţeleasă în felul acesta, cenzura nu mai este apanajul dictaturii, ci al stării sociale instituite prin contract social.

Ne întrebăm asupra libertăţii individuale într-o astfel de societate, asupra relaţiei dintre voinţa generală şi libertatea individului. Dacă putem fi de acord ca în societatea în criză să instituim dictatura, ne întrebăm, dacă nu cumva şi în afara situaţiei de criză nu suntem în faţa unei dictaturi ce controlează totul, până la opinia publică, ale cărei erori le trimite într-un tribunal cenzorial – magistratură distinctă în stat. Intenţia lui Rousseau este onestă. El este revoluţionar în epocă prin felul de a înţelege acţiunea politică, dar Rousseau se raportează la Vechiul Regim şi, faţă de

place where public opinions and ethics take place. Public opinion is the judgement formulated by the people upon a certain thing, and ethics are the popular patterns of behaviour based on public opinion. Bad ethics leads to bad opinion, meaning collective errors of judgement. This because there are possible these errors of judgement, it is necessary the Lawmaker's intervention who, by written law, establishes good ethics; but he regulates only the general ones, and the particular ones being in the place of behaviour freedom. This is the place censure and censorial court of law interferes: their role is to decrease the small wrong opinions, collective errors of judgement that are the basis of bad ethics. Censure is useful in a morally healthy society. "It thus results that censure may only serve for preserving the ethics but never for re-establishing them. Appoint censors as long as laws have no power; as soon as they lost it, there is no hope; nothing legitimate has power when laws do no longer have."[14] The purpose of censure is to maintain ethics preventing the opinions corruption, preserving their purity through wise applications and sometimes establishing them when they are still undecided. To put it in other words, censure is the embodiment of correct public opinion, good ethics and it wisely applies its judgement for actual cases.

Understood like that, censure is no longer the attribute of dictatorship, but of the social state established through a social contract.

We are wondering upon the individual freedom of the individual in such a society, upon the relation between the general will and individual freedom. If we can agree that in the society in crisis we should establish dictatorship, we are wondering if outside the society in crisis we are facing a dictatorship controlling everything, to the public opinion whose errors it sends to a censorial court of law – distinct magistracy in the state. Rousseau's intention is honest. It is revolutionary in his times through the way of understanding political action, but Rousseau relates to the Old System and in comparison

regimul care arunca în beciurile Bastiliei pe critici este, într-adevăr revoluţionar. Rousseau îşi întemeiază cenzura pe ideea apărării bunelor moravuri şi opinii, Vechiul Regim cenzura opinia critică din punct de vedere politic, iar între cele două feluri de opinie este o prăpastie imensă. Cu toate acestea, ceea ce scrie Rousseau despre dictatură, opinie publică şi cenzură a fost înţeles abuziv în anii revoluţiei franceze. Revoluţionarii au preluat ideile de justeţe a dictaturii în timp de criză şi de tribunal cenzorial şi l-au aplicat atroce, chiar împotriva opiniilor rousseauiste.

Concluzionând, în opinia lui Rousseau, cenzura este necesară în societatea civilă pentru păstrarea moravurilor bune, fără care legea scrisă nu mai are putere. Pentru el cenzura este necesară unde se încalcă legea bunului simţ, ca modalitate de a-i proteja pe ceilalţi.

Adăugăm că cenzura opiniei publice, chiar prin judecarea cazurilor particulare în tribunalul cenzorial, se deosebeşte de cenzura politică a dictatorului care judecă şi condamnă opiniile contrare lui, pornind de la premisa că dictatorul are întotdeauna dreptate. În primul caz este vorba de efortul de a păstra bunele moravuri, în cel de-al doilea, de a păstra neştirbită autoritatea dictatorului. În fond, cenzura opiniei publice şi a moravurilor este un concept dificil de determinat, astfel încât, în mâna magistratului care sancţionează poate însemna orice, de la gândul nespus în public, la libertatea întrunirilor, libertatea de mişcare, până la actul public imoral. Ideea de cenzură, oricât de voalată ar fi ea, este periculoasă numai prin faptul că există, singura acceptată fiind doar autocenzura ghidată de morală.

Judecând rousseauist, în starea socială care a compromis natura umană bună la origine, se poate crea "omul omului", omul nou – cum i s-a spus mai târziu, prin politică şi prin educaţie. Omul educat nu are nevoie de cenzură deoarece va avea interiorizate bunele moravuri şi opinii. Instituirea cenzurii, ca magistratură în stat, reprezintă eşecul educaţiei. Complemetaritatea dintre educaţie şi politică în crearea "omului nou" nu mai este posibilă odată cu eşecul educaţiei deoarece

with the system that threw critics to Bastille, he is really revolutionary. Rousseau bases its censure on the idea of good ethics and opinions, the Old System censured critical opinion from the political point of view, and between the two types of opinion there is a huge hole. Still, what Rousseau writes about dictatorship, public opinion and censure has been abusively understood in the years of the French Revolution. Revolutionaries have taken the ideas of dictatorship justness during crisis and censorial court of law and applied it in atrocious ways, even against Rousseau's opinions.

In conclusion, in Rousseau's view, censure is necessary in the civil society for preserving good ethics, without which written law has no power. For him, censure is necessary where the law of common sense is breached, as a way to protect the others.

We add that the censure of public opinion, even by judging the particular cases in censorial court of law, is different from the political censure of the dictator that judges and sentences opinions contrary to his, starting from the premises that the dictator is always right. In the first case, we are talking about the effort of preserving good ethics, and in the second, of preserving dictator's authority intact. Actually, the censure of public opinion and ethics is a difficult to establish concept, so that in the hand of the sentencing magistrate it can mean anything, from the unsaid thought in public, to the freedom of meetings, the freedom to move, to the immoral public act. The idea of censure, as hidden as it may be, is dangerous through the fact that it exists, the only one accepted being the self-censure guided by moral.

Judging in Rousseau's style, in the social state that compromised good human nature at its origin, we may create "the man of man", the new man – as later called, through politics and education. Educated man does not need censure because it will interiorize good ethics and opinions. Censure establishment, as state magistracy, is the failure of education. The complementarity between education and politics in creating "the new man" is no longer

politica se instituie, în primul rând, prin învăţarea ei.

Societatea contemporană este reticentă nu numai la ideea de cenzură, ci chiar şi la termenul de cenzură. Buna cenzură se aplică mereu camuflată sub diverse concretizări: legi, reguli, norme de conduită etc. Ceea ce scapă reglementării actelor normative, nu scapă regulilor interne ale organizaţiilor, astfel că aproape tot comportamentul omului contemporan este reglementat şi cenzurat sub diverse aspecte. Nu s-a păstrat ideea tribunalului cenzorial care, pentru contemporani, este hidoasă.

Ideea de cenzură la Rousseau este lansată alături de cea de dictatură, dar cu toate că gânditorul francez o desparte de dictatură, plasând-o în regimul democratic, non-totalitar, ea devine periculoasă prin ambiguitate. Istoria a şi dovedit cum abordarea fugară a unei idei importante, ca şi cum ar fi de la sine înţeleasă, conduce la aplicarea ei în mod abominabil.

possible with the failure of education because the politics is firstly established by learning it.

Contemporary society is sceptical not only towards the idea of censure, but to the term of censure itself. Good censure is always camouflaged under different aspects: laws, rules, behaviour regulations etc. what misses the regulations of normative acts, does not miss from the internal regulations of organizations, so that the entire behaviour of contemporary man is regulated and censured under different aspects. The idea of the censorial court of law which is hideous for contemporary people has not been preserved.

Rousseau's idea of censure is launched together with that of dictatorship, in spite the fact that the French thinker separates it from dictatorship, placing it in the democratic, non-totalitarian system, it becomes dangerous due to its ambiguity. History has proven how the fugitive approach of an important ideas, as if understood per se, leads to its abominable application.

---

[1] J.-J. Rousseau, Contractul social, Editura Antet, Bucureşti, p.111

[2] Ibidem, p. 111.

[3] Ibidem, p. 111

[4] Exemplele lui Rousseau se bazează pe experienţa antică. Astfel, "primul mijloc [schimbarea guvernământului prin reducerea funcţiilor, n.n.] era folosit de senatul roman când îi însărcina pe consuli, printr-o formă consacrată, să ia măsuri pentru salvarea republicii. Al doilea mijloc ora folosit atunci când unul dintre cei doi consuli numea un dictator. [*Această numire se făcea noaptea, şi în taină, CH şi cum le-ar fi fost ruşine să pună un om mai presus de legi.* (Nota lui Rousseau.)]. Exemplul acestei practici l-a dat Alba la Roma. La începuturile republicii, s-a făcut foarte adesea apel la dictatură, dat fiind că statul nu avea încă o aşezare destul de trainică încât să se poată menţine doar prin forţa constituţiei sale. Cum pe atunci moravurile făceau să fie de prisos multe precauţiuni care ar fi fost necesare în alte timpuri, nu exista nici teama că un dictator ar abuza de autoritatea sa şi nici că ar încerca să o păstreze peste sorocul hotărât. Se părea că, dimpotrivă, o putere atât de mare ar fi fost o povară pentru, cel căruia i se dădea, atât de grabnic căuta să scape acesta de ea, ca şi cum sarcina de a ţine locul legilor ar îi fost prea grea şi prea primejdioasă."

[5] Ibidem, p. 114.

** Rousseau este printre primii antropologi care iau în discuţie opinia publică, precizând importanţa ei într-o societate liberă şi atrăgând atenţia la mijloacele de propagare a informaţiilor care o pot forma sau reforma. De aceea luminiştii vor şi încerca să lanseze spre public informaţia corectă, exemplu elocvent fiind Enciclopedia.

[7] Ibidem, p.114

***"Deşi legea nu reglementează moravurile, legislaţia este aceea care le dă naştere; când legislaţia slăbeşte, moravurile degenerează, dar atunci judecata cenzorilor nu va putea să facă ceea ce forţa legilor nu va fi făcut."

[8] Ibidem, p.114

[9] J.-J. Rousseau, Social contract, Antet Publisher, Bucureşti, p.111

[10] Ibidem, p. 111.

[11] Ibidem, p. 111

[12] Ibidem, p. 114.

[13] Ibidem, p.114

[14] Ibidem, p.114